

I

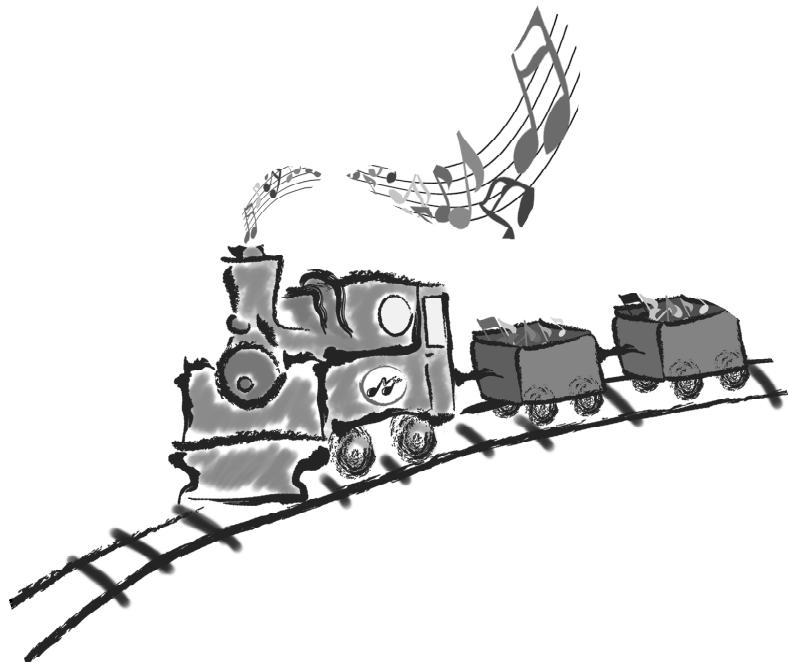
Паіш каі Мадайш
ты Мουсікіт Өсөріа

1

ΧΡΥΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗ

Παιχνίδια και Μαθαίνου
τη Μουσική Θεωρία

1

Παιζω και Μαθαίνω τη Μουσική Θεωρία 1

ISMN: 979-0-801151-38-4

ISMN 1ov: 979-0-801151-39-1

Copyright © 2001 Εκδόσεις Fagotto-Νίκος Θερμός.

Επιφυλάσσονται όλα τα δικαιώματα. Απαγορεύεται η ολική ή η μερική αναπαραγωγή του βιβλίου, με οποιοδήποτε μέσο, χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

Παραγωγή: Εκδόσεις Fagotto

Συναρμογή: Graph-Line

Εξώφυλλο: Στέλλα Βασιλειάδου

Ν. Θερμός - Εκδόσεις Fagotto

Κεντρικό: Βαλτετοίου 15 Εξάρχεια, 10680 Αθήνα

τηλ. 210-3645147, fax. 210-3645149

Υποκατάστημα: Ζακύνθου 7, 31100 Λευκάδα

τηλ./fax. 26450-21095

email: info@fagotobooks.gr

www.fagotobooks.gr

V

Αφιερωμένο στο γιο μου Αγγελο.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	IX
1ο Μάθημα: Νότες-Πεντάγραμμο	1
2ο Μάθημα: Ο Γνώμονας του Σολ	9
3ο Μάθημα: Ο Γνώμονας του Φα	15
4ο Μάθημα: Χρονικές Αξίες, Ολόκληρα-Μισά-Τέταρτα	23
5ο Μάθημα: Χρονικές Αξίες, Όγδοα-Δέκατα Έκτα	29
6ο Μάθημα: Οι Παύσεις	37
7ο Μάθημα: Τα Μουσικά Μέτρα	41
8ο Μάθημα: Ισχυροί και Ασθενείς Παλμοί του Μέτρου	47
9ο Μάθημα: Στιγμή Διαρκείας και Σύζευξη Διαρκείας	51
10ο Μάθημα: Συγκοπή και Αντιχρονισμός	57
Γενική Επανάληψη	59
Μουσική Ορολογία	63
Η Παρτιτούρα	65

VIII

Πρόλογος

Η διδασκαλία της Μουσικής Θεωρίας είναι ένα «αγκάθι» τόσο για τους μαθητές όσο και για τους καθηγητές. Μοιάζει με μυθικό άθλο να περαστεί η γνώση στους μικροσκοπικούς μαθητές, που κοιτάζουν τον πίνακα με μάτια γεμάτα απορία και βαριεστημάρα. Η αλήθεια είναι ότι ίσως έχουμε και εμείς μεγάλες απαιτήσεις από τα παιδιά, που δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν ακόμα τη σημασία της θεωρητικής πλευράς της μουσικής. Η Θεωρία της Μουσικής βάζει σε λογική σειρά τα ακουστικά ερεθίσματα, διευκολύνει την ανάγνωση της παρτιτούρας, τονώνει τη ρυθμική και την ακουστική αγωγή και τέλος οργανώνει τον τρόπο σκέψης του μαθητή. Δική μας δουλειά είναι να προκαλέσουμε το ενδιαφέρον των μαθητών μας και να τα παροτρύνουμε να μπούνε σ' αυτό το παιχνίδι της Μουσικής Θεωρίας, διεγείροντας την περιέργεια και τη φαντασία τους, μετατρέποντας τη γνώση σε παιχνίδι. Γιατί η Θεωρία της Μουσικής είναι πραγματικά ένα παιχνίδι, κάτι σαν παζλ, όπου μαζεύεις τα κομμάτια του, τα ενώνεις για να δεις τη βασική εικόνα της μουσικής που κρύβεται πίσω από τη μελωδία.

Το βιβλίο «Παιζω και Μαθαίνω τη Μουσική Θεωρία» κερδίζει το ενδιαφέρον και την αγάπη του μαθητή. Απλά γραμμένο, με ασκήσεις που προκαλούν το χέρι του να καταπιαστεί με τη λύση τους. Μαθαίνει να ξεχωρίζει το σωστό από το λάθος, να κατανοεί τις διαφορές που μπορεί να έχει ένα θέμα από ένα άλλο, αφομοιώνοντας τη γνώση αβίαστα. Μαθαίνει να σκέπτεται θετικά, ενώ η περιέργειά του ρίχνει κλεφτές ματιές στα επόμενα άγνωστα γι' αυτόν μαθήματα. Είναι μια ολοκληρωμένη μέθοδος εκμάθησης της Μουσικής Θεωρίας, που κάνει τη δουλειά του καθηγητή πολύ πιο εύκολη. Οργανωμένο σε μαθήματα, το βιβλίο του δίνει την ευχέρεια να δουλέψει συστηματικά και να έρθει πιο κοντά στους μαθητές του.

Κάθε μάθημα επικεντρώνεται σε δύο σημεία:

1) Τη Θεωρία της Μουσικής.

Δίνεται αναλυτική επεξήγηση για κάθε θέμα, δίνονται παραδείγματα και ορισμοί. Το παιδί χρειάζεται να ξέρει το «γιατί» σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να συγκροτήσει ένα σωστό μουσικό τρόπο σκέψης. Η μουσική ορολογία είναι απαραίτητη, προκειμένου να μην κυριαρχεί λεκτικό χάος στο μυαλό του.

2) Τις Ασκήσεις και τις Παιχνιδοασκήσεις.

Σε κάθε μάθημα υπάρχουν δύο ειδών ασκήσεις. Οι πρώτες μαθαίνουν στο παιδί να γράφει σωστά, να επικυρώνει πρακτικά τις θεωρητικές γνώσεις που αποκόμισε στο μάθημα. Είναι παθητικές ασκήσεις, όπου ο μαθητής καλείται

να λύσει, αποδεχόμενος τα δεδομένα. Στο δεύτερο είδος ασκήσεων ο μαθητής καλείται να σκεφτεί και να λειτουργήσει ενεργητικά, λύνοντας μουσικά σταυρόλεξα, βρίσκοντας τις διαφορές σε εικόνες, σημειώνοντας τα λάθη, κάνοντας συγκρίσεις. Έχει δηλαδή επιλογές, ενώ ταυτόχρονα διορθώνει ασυνείδητα τον εαυτό του.

Καλό θα ήταν το βιβλίο αυτό να συνοδευτεί με ακουστικά παραδείγματα από την πλευρά του καθηγητή, προκειμένου να μπορέσει ο μαθητής να συνδυάσει τη θεωρητική πλευρά της μουσικής με τις υπόλοιπες μουσικές του δραστηριότητες.

Κλείνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Κωστή Κωνσταντάρα που με τον τρόπο διδασκαλίας του μου μετέδωσε την αγάπη του για τη μουσική. Να ευχαριστήσω τον Αλέξανδρο Στιβακτή που με ώθησε να εκδόσω το βιβλίο. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον Νίκο Θερμό και τον Δημήτρη Πυργιώτη για την καθοδήγηση και την υπομονή τους.

1ο Μάθημα: Νότες-Πεντάγραμμο

*To
Μουσικό
Άλφαβυτο*

Όπως χρησιμοποιούμε τα γράμματα του αλφάβητου για να γράψουμε λέξεις, έτσι χρησιμοποιούμε τις **νότες** για να γράψουμε μουσική. Οι νότες λέγονται και φθογγόσημα. Οι νότες είναι επτά και έχουν διαδοχική σειρά. Κάθε νότα έχει το δικό της όνομα.

*Oι Επτά
Νότες
στη
Σειρά*

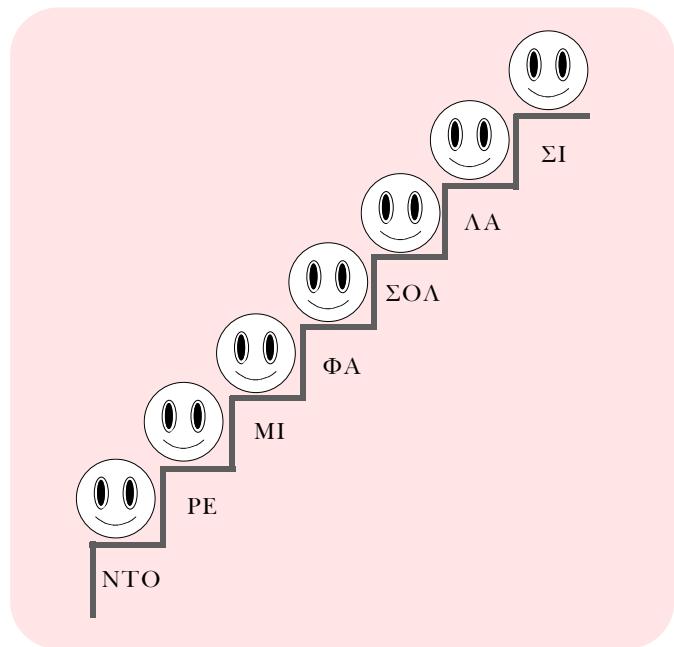
Nτο - Ρε - Μι - Φα - Σολ - Αλ - Σι

Οι νότες επαναλαμβάνονται με την ίδια σειρά σε όλο και οξύτερες ηχητικές περιοχές. Φανταστείτε πόσα Ντο μπορούμε να βρούμε στα πλήκτρα ενός πιάνου ή στις χορδές μιας κιθάρας! Υπάρχουν ντο με χαμηλό και βαρύ ήχο, υπάρχουν και Ντο με οξύ και λεπτό ήχο. Το ίδιο ισχύει για όλες τις νότες.

Oι Επτά Νότες σε μια Σκάλα

Η διαδοχική σειρά που έχουν οι επτά νότες δημιουργεί μια σκάλα, στην οποία κάθε νότα έχει οξύτερο (λεπτότερο) ήχο από την προηγούμενη νότα. Η νότα Ρε ακούγεται ψηλότερα από τη νότα Ντο. Και η νότα Μι ακούγεται ψηλότερα από τη νότα Ρε, αλλά ακόμα ψηλότερα από τη νότα Ντο.

Διάστημα Τόνοι και Ημιτόνια

Η ηχητική απόσταση που έχει μια νότα από μια άλλη νότα λέγεται **διάστημα**. Η μεγαλύτερη απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών νοτών λέγεται **τόνος**. Η μικρότερη απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών νοτών λέγεται **ημιτόνιο**. Το ημιτόνιο είναι μισός τόνος. Ένας τόνος περιέχει δύο